

INFORMATIČKO OBRAZOVANJE U KP ZAVODIMA

Živomir Lazarević,¹ Ljiljana Božić²

Rezime: Predmet ovog rada vezan je za aspekte obrazovanja u KP zavodima sa posebnim osvrtom na informatičko obrazovanje gde će se ukazati na probleme u dosadašnjem načinu rada i dati predloge za konkretna rešenja u okviru organizacije i potrebe za informatičkim obrazovanjem osuđenika.

Ključne reči: obrazovanje, informatika, KP Zavod.

IT EDUCATION IN PENITENTIARY INSTITUTIONS

Summary: The subject of this paper is related to the aspects of education in penitentiary institutions, with a particular retrospective view of computer science education, in order to indicate problems in previous methods of work, and to suggest concrete solutions within the institution and its necessity of computer science education for convicts.

Key words: education, computer science, penitentiary institution..

1. UVOD

Organizacija informatičke nastave u KP zavodima treba da pruži efikasnu podršku u obrazovanju osuđenika i zaposlenih.

Utvrđivanje obrazovnih potreba (sa akcentom na informatičko obrazovanje) osuđenih lica ima nesumljivu praktičnu vrednost, ne samo u odnosu na obrazovanje već i na proces resocijalizacije u celini jer otvara mnoga važna pitanja. Jedno od najznačajnijih svakako je u kojoj meri zadovoljavanje obrazovnih potreba, dovodi do promena ne samo u ekonomskoj osnovi, već i u ponašanju pojedinaca ili čak i u strukturi i karakteristikama ličnosti.

U Kazneno-popravnom zavodu za maloletnike u Valjevu postoji služba za obrazovni rad - škola za obrazovanje maloletnih osuđenih lica. U školi se stiče osnovno i srednje obrazovanje. Škola zavoda je povezana sa odgovarajućim školama u gradu, pa i regionu. Za osnovno obrazovanje osuđenih lica organizovana je, kao istureno odeljenje tih škola, a svako dalje školovanje se realizuje upisom osuđenika koji za to imaju uslova u škole van KPZ-a Valjevo, čime se i zadovoljava zakonska obaveza da se iz svedočanstva i diploma ne vidi da je maloletnik školu završio za vreme izdržavanja kazne.

¹ Živomir Lazarević, prof.TIO, KP Zavod Valjevo, Valjevo, E-mail: lazarevic.zivomir@gmail.com

² Mr Ljiljana Božić, Tehnička škola Valjevo, Koste Abraševića 1, E-mail: ljbozic.va@gmail.com

Poznato je da se u Kazneno popravnom zavodu Valjevo nalazi, u odnosu na ukupnu populaciju, značajan broj osuđenih lica na izdržavanju izrečene kazne bez elementarnog ili bez potpunog osnovnog obrazovanja. Najveći deo njih su prerasli osnovci, koji iz različitih razloga nisu završili započetu osnovnu školu, ili nisu ni bili obuhvaćeni redovnim osnovnim obrazovanjem. Svi oni moraju steći potpuno osnovno obrazovanje da bi bolje i više radili, da bi kulturnije živeli, pravilno vaspitavali svoju decu, da bi aktivno učestvovali u razvoju svog grada, a samim time i svoje zemlje... Jer, u osnovi efikasnih društvenih organizacija i uspešnih ekonomija nalazi se ljudsko znanje i sposobnosti. To znači da obrazovanje i učenje postaju osnovni instrument društveno - ekonomskog razvoja. Stoga se u cilju uspešne resocijalizacije osuđenih lica obrazovanje ističe i sprovodi kao primarna aktivnost u celokupnom programu postupanja.

U praksi Kazneno – popravni zavod za maloletnika opšte i stručno obrazovanje osuđenih je neodvojivo od njihove obuke i upošljavanja. Pošto se radi o vrlo specifičnom i prilično zatvorenom društvenom sistemu, sa stalno prisutnom povećanom tenzijom i socijalnim odnosima koji se ne mogu uporediti sa socijalnim odnosima u nekim drugim društvenim grupama, obrazovanje osuđenih tesno je povezano sa gotovo svim segmentima i elementima života u ustanovi. U nastojanju da se sveobuhvatno sagleda problem, pojave i procesi koristeće se zakonska i podzakonska akta, pojedinačni programi postupanja, školski programi, programi koji se realizuju u okviru slobodnog vremena osuđenih, izgled prostora za spavanje, obedovanje, provođenje slobodnog vremena i radnog prostora. U svemu tome nisu zanemarljiva zapažanja zaposlenih stečena tokom dugogodišnjeg iskustva u radu na poslovanju resocijalizacije i njihovo viđenje nekih karakteristika populacije koja se nalazi na izdržavanju kazne u ustanovi. Neke specifičnosti procesa stručnog osposobljavanja u KP Zavodu u Valjevu zaslužuju posebnu pažnju

U sledećim tabelama prikazano je kakvo je bilo dosadašnje stanje u pogledu obrazovne strukture osuđenih lica u KPZ Valjevo.

Tabela 1: Pregled broja osuđenih lica na dan 31.12.2011. godine po stepenu školske spreme

<i>Stepen školske spreme</i>	<i>Broj osuđenika</i>
<i>Potpuno nepismen</i>	<i>4</i>
<i>Nedovršena OŠ</i>	<i>29</i>
<i>Dovršena OŠ</i>	<i>61</i>
<i>Nedovršena SŠ</i>	<i>28</i>
<i>Završen 2. stepen</i>	<i>3</i>
<i>Završen 3. stepen</i>	<i>51</i>
<i>Završen 4. stepen</i>	<i>47</i>
<i>Završen 5. stepen</i>	<i>/</i>
<i>Nedovršena viša ili fakultet</i>	<i>4</i>
<i>Dovršena VŠ</i>	<i>/</i>
<i>Dovršen fakultet</i>	<i>/</i>
UKUPNO:	227

Analizom tabele br 1. i 2. mogu se uočiti razlike u obrazovnoj strukturi osuđenih lica 1997. godine u odnosu na 2011. godinu i izvesti odgovarajući zaključci:

- Procenat nepismenih u ukupnoj osuđeničkoj populaciji je znatno manji 2011. godine, to ne bi smelo navesti na zaključak da je presudan uticaj opismenjavanja društva, ali je značajan i nije zanemarljiv.
- Procenat osuđenika sa nepotpunom osnovnom školom je 2011. godine nešto veći što sa jedne strane može biti rezultat masovnijeg uključivanja maloletnih polaznika iz svih sredina

u osnovne škole zbog veće svesti o značaju školovanja u ukupnom životu u moderno doba, a sa druge strane, pošto je procenat osuđenih sa završenom osnovnom školom ili započetom srednjom školom nešto niži, može se zaključiti da su ukupne društvene prilike uzrokovale da veći broj polaznika prekine osnovno školovanje iz egzistencijalnih, porodičnih razloga ili upućivanja na izdržavanje izrečene kazne, poznato je da je maloletnička delikvencija u porastu

Tabela 2: Uporedni prikaz obrazovne strukture osuđenih lica 1997. godine i 2011. godine .

	<i>Procenata 1997. godine</i>	<i>Procenata 2011. godine</i>
Nepismeni	4 %	2 %
Nepotpuna OŠ	15 %	12 %
Završena OŠ ili započeta SŠ	45 %	38 %
Srednja stručna sprema	36 %	38 %

- Kategorija osuđenih lica sa završenom osnovnom školom ili započetom srednjom školom je nešto manje procentualno zastupljena u celokupnoj osuđeničkoj populaciji u odnosu na 1997. godinu, ključni razlozi su već pomenuti u prethodnom razmatranju, a ipak je posebno značajna jer organizovanje nastavka prekinutog školovanja za osuđenike iz ove kategorije vodi kvalitetnijoj resocijalizaciji i ukupnom obogaćivanju ličnosti, sa pretpostavkom da će eventualno stečena diploma o završenoj srednjoj stručnoj spremi biti sasvim dobra osnova za budući život i rad, po isteku izrečene kazne.

- Srednju stručnu spremu je 2011. godine imalo procentualno tek nešto malo više osuđenih lica u odnosu na 1997. godinu, sigurno je da je taj porast uzrokovan ukupnim rastom nivoa obrazovanja u društvu kao i sve zastupljenijim konceptom doživotnog učenja. Za posebno motivisana osuđena lica iz ove kategorije razmatraju se uslovi i mogućnosti radi eventualnog odobravanja nastavka njihovog školovanja na višim školama i fakultetima.

Tabela br 3. Oblici neformalnog obrazovanja osuđenika u 2010. i 2011. godini

<i>Obrazovni oblici</i>	<i>Broj osuđenika 2010.</i>	<i>Broj osuđenika 2011.</i>
Kursevi informatike	30	20
Kursevi stručnog osposobljavanja	17	10
Obuka u školskim radionicama	127	92
UKUPNO:	174	122

Iz tabela 3. zaključuje se da je 50 osuđenika u toku dve godine pohađalo kurseve informatike.

2. INFORMATIČKO OBRAZOVANJE U KP ZAVODU

Informatičko obrazovanje odvija se unutar KPZ-a u informatičkoj učionici (kabinetu) po programima Centra za obuku i stručno osposobljavanje uprave za izvršenje krivičnih sankcija iz Niša a sprovodi ih stručno, stalno zaposleno lice, profesor informatike. U 2010-oj godini, koncipirano je da se kurs informatike za osuđena lica odvija jedanput nedeljno u trajanju od tri časa, i kurs informatike za zaposlene identično, u drugom terminu. Polaznici koji postignu uspeh na proveru znanja (ispitu) dobijaju sertifikat kao potvrdu o stečenim znanjima, predviđenim programom

U 2011 god. kurseve informatike je pohađalo: pet zaposlenih, 15 maloletnika, ukupno 20.

Uočeno je da problem predstavlja, to što se u KP Zavodima koristi kao aktuelna praksa, utvrđivanje obrazovnih potreba (uključujući i informatičke), postupak koji se u literaturi naziva „servisna, uslužna koncepcija“. Takav pristup ne odgovara na pitanje da li su osuđenici svesni svojih potreba, da li ponuđeni programi odgovaraju budućim polaznicima, koliko im odgovora postojeća organizacija, da li su obuhvaćena sva područja njihovog interesovanja, da li im odgovaraju sadržaji, vreme nastave, metod nastave itd. Ovaj pristup posebno ne odgovara neformalnom obrazovanju u čiji područje spada informatičko obrazovanje u KP Zavodima za maloletnike.

Model koji se predlaže, zasniva se na tome da se uvažavaju potrebe, mišljenja i stavovi osuđenika za informatičkim obrazovanjem i da se prema rezultatima koji su dobijeni istraživanjem kreira neformalno informatičko obrazovanje za jedan ograničeni vremenski period.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Anketa je sprovedena na 135 osuđenih lica, sadržala je upitnik od deset pitanja i ukratko ćemo prezentovani rezultati tog istraživanja po pitanjima iz upitnika.

1. Na pitanje da li su pre izvršenja kazne koristili računar i u koje svrhe dobijen je sledeći rezultat: Od 135 ispitanika 81 je koristio računar pre izvršenja kazne (60%), a 54 osuđenika nije (40%). Od 81 ispitanika koji su koristili računar, njih 60 je odgovorilo da ga je koristio za razne vidove zabave (igrice, kocka, čet itd.) a samo 21 ispitanik da ga je povremeno koristio za pronalaženje bitnih informacija u obrazovne ili poslovne svrhe.

2. Po pitanju informatičke pismenosti ispitanika, ponuđene su im četiri mogućnosti i rezultat je sledeći: 54 ispitanika je informatički nepismeno, 32 ispitanika smatra da su početno informatički pismeni, 30 da su informatički pismeni i 19 njih se izjasnilo da dobro poznaje informatičke tehnologije. Na dijagramu 2 je to prikazano u procentima.

3. Najvećem broju ispitanika motiv za informatičkim obrazovanjem povezan sa mišljenjem da će im biti lakše uklapanje u svakodnevni život posle odsluženja kazne ako su informatički obrazovani.

4. Na pitanje u čemu želi da mu informatičko obrazovanje pomogne dobijeni su sledeći rezultati (tabela 4) (data je mogućnost da zaokruže više od jednog odgovora):

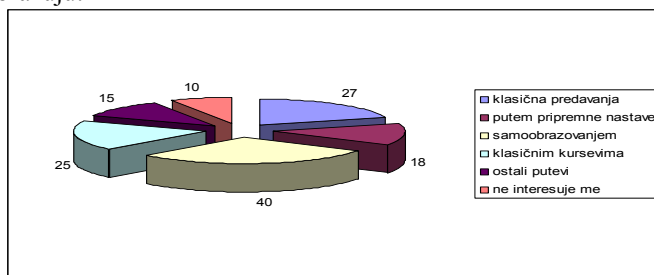
Tabela 4: Stavovi ispitanika prema pomoći koju očekuju od informatičkog obrazovanja

<i>U čemu želite da vam informatičko obrazovanje pomogne</i>	<i>%</i>
<i>U uspešnom uklapanju u život posle odsluženja kazne</i>	<i>66</i>
<i>U uspešnom obavljanju poslova koji radim u Zavodu (dobijanje lakšeg posla)</i>	<i>70</i>
<i>U pripremi za neki drugi posao</i>	<i>40</i>
<i>Da se obrazujem</i>	<i>25</i>
<i>Da postanem bolje obavešten i obogatim svoj život koristeći savremene tehnologije</i>	<i>20</i>

Dobijeni rezultati su sasvim očekivani, jer oko 70% ispitanika očekuje da će im ako budu informatički obrazovani biti lakše i na samom odsluženju kazne, a i nakon odsluženja kazne. Malo njih suštinski doživljava ovo obrazovanje kao potrebu za lični razvoj i obrazovanje

5. Jako je bilo bitno pitanje razloga iz koga osuđenici prihvataju informatičko obrazovanje. Generalno se može izvući zaključak da ih najveći broj prihvata iz dosade i da bi izbegli radnu obavezu ako je moguće u vreme predviđeno za učenje. Zatim, veliki broj se izjasnio da je u pitanju interes (ovde se misli i za vreme odsluženja kazne a i posle). Sledeći dijagram (slika br.4) pokazuje u procentima razloge prihvatanja informatičkog obrazovanja.

6. U grafikonu na slici 1. prikazana su mišljenja ispitanika o načinu na koji bi želeli da se informatički obrazuju:

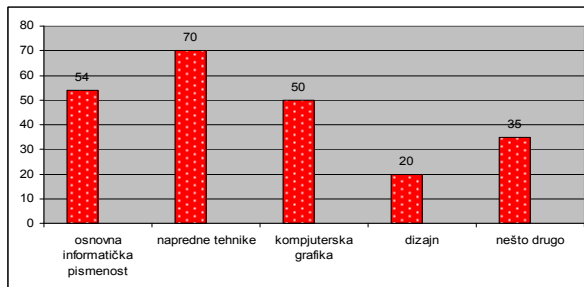

Slika 1: Broj ispitanika i njihov izbor načina usavršavanja u oblasti informacionih tehnologija

7. Jako su značajna mišljenja i stavovi ispitanika o mogućim smetnjama i ograničenjima u njihovom informatičkom obrazovanju. Najveći broj ispitanika (42 ispitanika se izjasnilo da je neadekvatan izbor), zatim ne odgovara im vreme predviđeno za učenje (28 ispitanika), sledi nedostatak energije za učenje (25), i po pet ispitanika se izjasnilo da nema adekvatan prostor i nema poverenja u sebe.

8. S obzirom na specifično okruženje u kojem se ispitanici nalaze, bitno je saznati kako se informatičko obrazovanje tretira u okruženje. Važan je podatak da je mali procenat onih koji smatraju da će biti nipodaštavani i kažnjavani ako se budu informatički obrazovali. Najveći broj ispitanika smatra da osuđenici u okruženju smatraju da je uspeh informatički se obrazovati tokom izvršenja kazne i da ih veliki broj u tome podstiče i podržava. I procenat onih koji su ravnodušni nije značajan da bi ih odvratio u nameri da iskoriste mogućnosti koje im se nude.

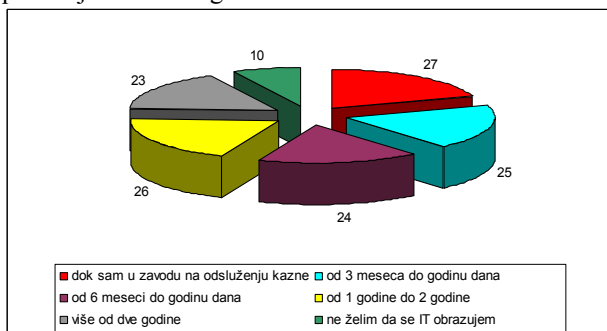
9. Jako važno pitanje bilo je saznati koje su to oblasti informacionih tehnologija koje bi osuđenike zanimala, s obzirom da su se izjasnili da im ne odgovara izbor dosadašnjih ponuđenih programa. U okviru pitanja imali su mogućnost da zaokruže više odgovora i da dopišu onu IT oblast koja nije navedena a njih bi zanimala. Rezultati su sledeći:

Slika 2: Zainteresovanost za IT oblasti

10. Kroz poslednje pitanje traženi su odgovori o mogućim vremenskim planovima osuđenika, tačnije koliko su spremni vremena da posvete informatičkom obrazovanju.

Dobijena su oprečna mišljenja, i njihovih odgovora ima skoro ujednačeno za sve vremenske periode. Slika 3. pokazuje kako to izgleda.

Slika 3: Spremnost osuđenika da se posvete informatičkom učenju

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na osnovu analize rezultata istraživanja u KP zavodu za maloletnike u Valjevu, nameću se sledeći zaključci:

1. postojeći model po kome su se utvrđivale obrazovne potrebe osuđenika treba promeniti i prilagoditi njihovim ličnim potrebama i afinitetima (anketirati svakog osuđenika)
2. prema rezultatima ankete formirati određene grupe polaznika za informatičke kurseve, nastavu i sl.
3. omogućiti različite modele i metode učenja (formirati grupe za tradicionalnu nastavu, za mentorski rad, za samostalno učenje u zavisnosti od njihovih izjašnjenja)
4. omogućiti im informatičko obrazovanje u različitim vremenskim trajanjima (3 meseca, 6 meseci, godinu itd.)
5. uvesti E-učenje kao novi oblik obrazovanja i osuđenih lica i zaposlenih.

Takođe, treba poštovati i one koji ne žele da se informatički obrazuju, jer tu nema dobrih rezultata. Mora se napomenuti, da samo utvrđivanje obrazovnih potreba osuđenih lica u funkciji efikasnog planiranja informatičke nastave i programiranja njihovog obrazovanja, je veoma komplikovan i zahtevan posao i u ovom radu utvrđivanje njihovih obrazovnih potreba je samo posmatrano iz najgrubnjeg ugla i utvrđivanjem samo osnovnih pokazatelja.

Kad govorimo o mogućnostima za E-učenje osuđenih lica treba naglasiti da je polaznicima ograničeno korišćenje Interneta i da bi se E-učenje uglavnom odvijalo u Intranet mreži KP Zavoda i korišćenju specijalizovane učionice.

5. LITERATURA

- [1] Arsenijević S.: Obrazovne potrebe osuđenih lica u KP zavodu za maloletnike u Valjevu, specijalistički rad, Beograd 1998.
- [2] Ašković G. : Obuka i upošljavanje maloletnih i osuđenih lica, Soko Banja 1999.
- [3] Savićević D. : Konceptija obrazovnih potreba u andragogiji, Beograd. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1989.